

5. Матичак П. П. Управління оборотними засобами підприємства: практичний аспект/П. П. Матичак, Т. В. Соломатіна//Економічні науки: Вісник ХНАУ. – Х., 2010. - № 6. –С. 57-63.

***Аннотація.** Стаття посвячена аналізу рівня забезпеченості сільськогосподарських підприємств оборотними засобами та його впливу на основні показники їх виробничо-фінансової діяльності та ефективності господарювання.*

***Ключеві слова:** оборотні засоби, ефективність, фондооснащеність, урожайність, продуктивність скота.*

***Summary.** The article is devoted to the analysis of the provision level of the agricultural enterprises with floating assets and its influence on the main indices of their industrial and financial activity and the efficiency of their management.*

***Key words:** floating assets, efficiency, stock provision, crop capacity, livestock productivity .*

УДК 336.71:330(477)

*Вдовенко Л.О.,
кандидат економічних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет*

РОЛЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

***Анотація.** В статті аналізується діяльність комерційних банків як основних фінансових посередників, що сприяють вільному переливанню капіталів в економіці. Сьогодні активність комерційних банків повинна спрямовуватись на кредитне забезпечення стратегічно важливої галузі – сільського господарства*

***Ключові слова:** комерційний банк, кредитне забезпечення, прострочені кредити, кредитна система, банківська система, кредитна політика*

Розвиток ринкових відносин неможливий без ефективно функціонуючого банківського сектору, завдяки якому реалізуються зв'язки між всіма учасниками і складовими частинами господарського механізму економіки держави. Адже саме комерційні банки є центрами фінансової системи, які зосереджують фінансові ресурси вкладників і відкривають можливості доступу до джерел позичених ресурсів позичальникам, тим самим сприяючи розвитку реального сектора економіки.

Проблематикою формування та розвитку банківської системи України займаються такі вчені: Герасимович А.М., Мороз А.М., Савлук М.І., Суторміна В.М., Федоров В.М. та інші вчені. Проблеми кредитування аграрних підприємств комерційними банками висвітлені в працях Дем'яненко М.Я., Алексійчука В.М, Маліка М.Й. Саблука П.Т. та ін. Світова фінансова криза негативно вплинула на банківську систему, що позначилось на обмеженні фінансових можливостей комерційних банків виконувати головну роль посередників в перерозподілі грошових ресурсів в економіці держави.

Ціль роботи. Метою дослідження є аналіз формування ресурсної бази комерційних банків як основи для здійснення кредитування економічних суб'єктів, в тому числі аграрних підприємств, впродовж останніх років та виявлення проблем, що стримують кредитне забезпечення стратегічно важливої галузі економіки - сільського господарства.

Виклад основного матеріалу. Комерційні банками є установами, які здійснюють свою діяльність на основі отриманої від центрального банку ліцензії, за рахунок різних джерел, базуючись на сформованій кредитній політиці, на власний ризик, з метою отримання максимального прибутку від своєї діяльності.

Першою складовою такого механізму є джерела формування ресурсного потенціалу, в умовах обмеженості яких банківські установи невзможі стабільно здійснювати кредитні операції.

За джерелами кредитні ресурси банківських установ поділяють на власні, якими є кошти статутного, резервного, страхового та інших фондів банку, що утворюються за рахунок прибутку, а також нерозподілений протягом року прибуток та залучені - кошти клієнтів на поточних рахунках; депозити юридичних і фізичних осіб; залишки на кореспондентських рахунках; кошти, що їх залучають з міжбанківського ринку (міжбанківський кредит); кошти, отримувані від продажу цінних паперів тощо.

Власні та залучені кошти банків є основними джерелами фінансування потреб реального сектора економіки. Адже, на думку Малахової О. [1, С.19]

«запровадження у практику вітчизняних банківських установ новітніх конкурентоспроможних кредитних продуктів та покращення якісних характеристик кредитно-розрахункового обслуговування банками клієнтів можливе, насамперед, за умови формування довготермінових ресурсів, а саме шляхом стимулювання залучення коштів населення на депозитні рахунки, котрі становлять значну частину грошової маси, яка перебуває поза банками».

В основному, як свідчить вітчизняна практика, комерційні банки здійснюють банківські операції на залучених ресурсах, тобто як і позичальники, комерційні банки вступають у економічні відносини із своїми кредиторами і беруть на себе зобов'язання повернути на платній основі позики в певний термін. Однак, відмінною ознакою таких відносин від відносин позичальників з банківськими установами, є те, що ці відносини є постійними, виходячи із самого призначення комерційного банку - бути центром акумулювання фінансових ресурсів для потреб економіки, суб'єктів господарювання, населення тощо, в той час коли відносини позичальників з комерційними банками виникають періодично в залежності від потреби в кредитних ресурсах.

Важливим чинником зміцнення ресурсної бази банків є оптимізація джерел формування ними кредитних ресурсів. Проведене дослідження показало, що переважна більшість ресурсів комерційних банків утворюється шляхом залучення коштів клієнтів на їх розрахункових і поточних рахунках, що є одним з найбільш надійних і найдешевших джерел, обсяги яких залежать від створення умов, за яких зростає довіра населення до банківської системи, що сприятиме збільшенню ресурсної бази комерційних банків.

Так, в структурі зобов'язань банків за станом на 01.04.2012 р. найбільша частка належить коштам клієнтів банків і ця частка коливається з 35,5% у ВТБ Банку до 74,9% у банку «Київська Русь». Найбільшу частку коштів інших банків має ВТБ Банк – 52,9%, а найнижчу – Банк «Форум» (1,5%), в Райффайзен банку Аваль та Ощадбанку ця частка становить відповідно 28,6% та 26,9%. Тобто, кожен банк по-різному підходить до формування структури

джерел ресурсної бази, що впливає на обсяги кредитування і на процентні ставки за кредитами.

Однак, на думку Шелудько В.М. [2, С.278], «кредити надані іншими банками та центральним банком, мають більшу вартість, ніж основні депозити, і використовуються банками для забезпечення термінових потреб у ліквідності або коли можливості щодо залучення коштів юридичних і фізичних осіб обмежені».

Наявність в необхідних обсягах для потреб економіки грошових ресурсів сприяє кредитній активності комерційних банків. Так, як показали дослідження, збитковість діяльності банківських установ в цілому не позначилась на обсягах наданих кредитів (табл. 1), які впродовж негативного впливу світової фінансової кризи 2009-2011 рр.. зросли з 747348 млн.грн. до 825320 млн.грн. Частка кредитів наданих суб'єктам господарювання в загальній сумі кредитів становить станом на 01.01.2012 р. 70,4% і збільшилась протягом останніх трьох років (з 56,9% в 2008 р.).

Таблиця 1

Динаміка кредитування комерційними банками України суб'єктів господарювання

Показники	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	01.01. 2008 р.	01.01. 2009 р.	01.01. 2010 р.	01.01. 2011 р.	01.01. 2012 р.
Кредити надані – всього, млн.грн.	156268	269294	485368	792244	747348	755030	825320
- в т. ч кредити надані суб'єктам господарювання, млн. грн.	109020	167661	276184	472584	474991	508288	580907
Кредити надані підприємствам АПК, млрд. грн. **	10,4	12,8	14,6	20,1	6,8	10,4	12,5*
Частка кредитів наданих підприємствам АПК в загальній сумі наданих кредитів, %	6,7	4,8	3,0	2,5	0,9	1,4	1,5

*Джерело: [3, С.39]; ** Джерело: [4, С.50]

Щодо кредитування підприємств АПК, то ситуація наступна: до 2008 року спостерігається тенденція зростання кредитів наданих підприємствам АПК з 10,4 млрд.грн. в 2005 р. до 20,1 млрд.грн., тоді як частка кредитів наданих підприємствам АПК в загальній сумі наданих кредитів динамічно скорочувалась з 6,7% в 2005 р. до 0,9% в 2009 р.

Причиною такої ситуації є те, що банківська криза виявила з-поміж інших таку проблему як слабкий контроль банків над наданими кредитами, недооцінка фінансового стану позичальників, що в подальшому повернулося зростанням значних обсягів простроченої заборгованості за кредитами впродовж 2006-2012 рр.. – сума простроченої заборгованості зросла в 23,5 рази і особливо стрімке зростання в період кризи (з 18015 млн.грн. у 2008 р. до 84951 млн.грн. в 2010 р.) в 4,7 рази. При цьому частка прострочених кредитів в загальній сумі наданих кредитів різко зросла в 2008 р. з 2,8 % до 11,3% в 2010 р.

Аграрне виробництво знаходиться під впливом природних умов, характеризується нестійкістю і високим ступенем ризику, тому банки не зацікавлені в співпраці з аграрними підприємствами. Високими залишаються процентні ставки за кредит для аграрних підприємств, а на суттєве їх зменшення в майбутньому сподіватися не варто, оскільки у ціну за кредит банк закладає відсоток за ризиковість операцій.

Висновки. Отже, комерційні банки як основа кредитної системи України виступають головними посередниками у взаємовідносинах між різними суб'єктами ринкової економіки, банки сприяють вільному переливу капіталів в економіці, виходячи із найбільш ефективних сфер їх застосування.

Враховуючи те, що саме аграрний сектор економіки є важливою стратегічною галуззю держави, прийняття заходів сприяння її кредитному забезпеченню є основним завданням банківської системи в умовах розвитку ринкових відносин. Головна роль в організаційному механізмі управління банківським кредитним забезпеченням належить Національному банку України, грошово-кредитна політика якого є складовою загальноекономічної

політики, ефективність якої сприяє створенню відповідних монетарних умов для зростання економіки та окремих галузей, серед яких сільське господарство.

Література

1. Малахова О. Оптимізація діяльності банківських установ щодо організації депозитних операцій / Олена Малахова, Юлія Галіцейська // Світ фінансів.- 2010.- Випуск 3.- С.18-31.
2. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник / Валентина Миколаївна Шелудько.- 2-ге вид., стер.- К.:Знання, 2008.- 535 с.
3. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2012 року / Вісник НБУ.- 2012.- №2.- С.39]
4. Олійник О. Аналіз ринку кредитних послуг / Олена Олійник //Агробізнес сьогодні.- 2011.- №18(217).- С.50-52.

***Анотація.** В статті аналізується діяльність комерційних банків як основних фінансових посередників, які сприяють вільному переливанню капіталів в економіку. Сьогодні активність комерційних банків повинна направлятися на кредитне забезпечення стратегічно важливої галузі – сільського господарства*

***Ключеві слова:** комерційний банк, кредитне забезпечення, просрочені кредити, кредитна система, банківська система, кредитна політика*

***Summary.** In the article activity of commercial banks is analysed as basic financial mediators which are instrumental in free transfusion of capitals in an economy. Today activity of commercial banks must head for the credit providing strategically of important industry – agriculture*

***Keywords:** commercial bank, credit providing, overdue credits, credit system, banking system, credit policy*

УДК: 635.82:338.43.9

Вдовенко С.А.,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет

ГЛИВА ЗВИЧАЙНА НА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

***Анотація.** Проаналізовано розвиток грибівництва в світі і в Україні за останні роки та висвітлено переваги споживання і виробництва продукції грибів, зокрема, гливи*